

Rädslan för religion och religiösa friskolor

I ett utmärkt debattinlägg i SvD den 7 maj skriver ärkebiskopen om barns rätt till andlig utveckling. Med skarpa argumenterar hon mot vad som framförts som skäl för att reducera kristna eller andra religioners inslag i skolan, främst att barn inte kan värja sig mot indoktrinering och att de inte kan tillgodogöra sig religion. Det är, som hon skriver, sant att barn inte kan värja sig mot indoktrinering. Men denna påverkan i skilda former utsätts alltid våra barn för. Att barn inte skulle kunna tillgodogöra sig religion strider, som hon påpekar, å andra sidan mot all kristen erfarenhet.

Debatten i frågan har tagit fart efter det att socialdemokraterna vid sin senaste kongress beslöt att arbeta för att skolan ska vara fri från religiös påverkan. Bakom debatten i s-kongressen anas en vanmakt inför de skolor där barn kan tänkas uppmuntras till religiös extremism. Eftersom man finner det omöjligt att göra åtskillnad mellan trosuppfattningar vill man göra inskränkningen generell, så att all andlig och religiös påverkan upphör. Elevinitiativ får tillåtas men inte om det sker på initiativ eller med understöd av skolans personal. Hur man tänker sig att elever i de lägsta årskurserna ska kunna hantera detta framkommer inte. Att deltagande i t.ex. morgonböner varit frivilligt har inte räckt för dem som vill radera ut förutsättningarna för de kristna friskolorna.

Att på ett lättvindigt sätt avvisa all religiös påverkan genom att den ses som en näst intill samhällsfientlig handling vore kanske snarare kontraproduktivt. Kan det rentav tvärtom vara så att unga människor med en trygg och självklart förankrad religiös tro bidrar till ökat samförstånd och respekt mellan människor. Ensidigheten i debatten är påtaglig, s-kongressens ledamöter borde kanske göra studiebesök i kristna skolor och förskolor för att se om den religiösa påverkan som där finns är en för samhället subversiv verksamhet. Eller om den tvärtom stärker samhället.

Den kristofobi som lyser igenom beslutet visar på såväl historisk och kulturell okunskap som bristande religiös insikt och förståelse av människans grundbehov. Den svenska skolans framväxt är överhuvudtaget inte begriplig om man inte ser till kyrkans avgörande betydelse. De första organiserade läroanstalterna var klostren. Från högmedeltiden fanns därtill vid varje domkyrka en katedralskola underställd domkapitlet. Långt senare, genom 1686 års kyrkolag, ålåg det varje präst att ansvara för undervisningen inom socknen. Läskunnigheten i Sverige var stor långt innan allmän skolplikt infördes 1842. Kyrkorådet ansvarade då för driften av skolorna, men med början 1930 fördes detta ansvar över till kommunerna.

Den gamla katekesundervisningen upphörde nästan helt efter beslut 1919, men kristendomsämnet bestod ända fram till grundskolereformen 1969, då det ersattes med allmän orientering om kristna och andra religioner. Inom friskolor har dock möjligheten funnits kvar att på ett annat sätt låta trosförmedlingen bidra till tillhörighet och mening.

Reaktionerna från kristna förskolor och skolor har efter beslutet i s-kongressen varit av två slag. Den ena linjen är att man aldrig skulle acceptera ett sådant beslut. Den andra att man i så fall lägger ner verksamheten. Givetvis går det inte i dag att säga om kongressbeslutet kommer att förverkligas. Debatten som föregick ställningstagandet visade på skilda uppfattningar. Och reaktionen från kristet håll har varit tydlig: Om inte vår tro får finnas som grund för och i viss mån genomsyra en skolas arbete försvinner motivet att driva den som friskola.

Kanske leder beslutet i s-kongressen trots allt inte till en ökad försagdhet och försiktighet från de kristna församlingar och stiftelser, som driver friskolor utan tvärtom till ökad frimodighet och medvetenhet om vikten av det arbete som utförs. Att barn får lära sig be är en fantastisk gåva. Att lära sig en del av psalmskatten och få fördjupad kunskap i tron likaså. Invändningar mot detta har visserligen hörts. Integrationens fördelar målas fram. Barn till

kristna och andra trosbekännare liksom till ateister och agnostiker behöver, framhåller man, mötas och lära sig förstå och dela med varandra.

Det låter sig visserligen sägas. Men ett sådant delande är möjligt först när en människa får en egen grund att stå på. Bristen på kunskap om och erfarenhet av kristen tro har länge varit mycket stor. Församlingar och grupper som vill understödja föräldrar genom att försöka möta denna brist, behöver allt stöd de kan få. Behovet av en fördjupad förankring i sin trostradition gäller nyinflyttade lika väl som dem som bott i Sverige i generationer. Fördomar mot andras övertygelser minskas inte genom okunskap om den egna tillhörigheten. Trygghet i den egna tron ger grundläggande hjälp mot den vilshenhet som ibland leder till fientlighet mot andra. Som kristna behöver vi värna om att de barn som har sin bakgrund i andra länder inte snabbt blir en del av den sekulariserade kultur som länge varit norm hos oss.

Att värna om barns och ungdomars rätt till kristen påverkan är inte liktydigt med en längtansfull dragning till tiden med obligatorisk kristendomsundervisning och morgonbön för alla. Sverige är i dag ett mångkulturellt samhälle. Bakom nämnda kongressbeslut ryms dock en djup okunskap om vikten av trosförmedling till nya generationer och om hur ett sådant överförande kan ske. Kristen tro kan hjälpa oss att möta omvärlden med öppna ögon, medan avsaknaden av förankring i den egna trostraditionen kan leda till skyddslöshet inför påverkan från ytterlighetsrörelser.

Rädslan för kristen tro är i dag utbredd, kanske mer bland stora grupper av beslutsfattare än bland gräsrotterna. Säkert handlar det åtminstone delvis om en trostradering som helt gått förlorad. Därmed har också nidbilder av kristen tro kunnat bita sig fast hos många. Som understödjare av etik och moral uppskattas kyrkan, så länge och i den mån som hennes värderingar inte avviker från normen. Men i frågor om människans gudsrelation uppfattas detta sedan länge som en privatsak. Skälen till detta är flera och kyrkan i vårt land är sannolikt själv medskyldig. Men goda värderingar överlever inte i egen kraft. Människan blir inte allt visare. Åt varje generation behöver ges möjligheten att ställas inför ett personligt möte med världens Frälsare och att låta sig påverkas till ett liv i hans efterföljd.

Oavsett om riksdagen i framtiden skulle besluta enligt förslaget från s-kongressen eller ej, så får inte kyrkan förlora sin frimodighet, inte dölja evangeliet eller förfalla till en alltmer neutral försagdhet. I stället behöver hon vara tydlig i undervisningen om Jesus Kristus. Försoningen i Honom är också det starkaste incitamentet till försoning mellan människor.